

Slesvigsk Parti – Sønderborg Valgprogram 2021

Indholdsfortegnelse

Side 2	Indholdsfortegnelse
Side 3	Vore værdier
Side 4	Arbejdsmarked
Side 5	Borgere og nærdemokrati
Side 6	By og landzoner
Side 7	Bæredygtighed
Side 8	Børn og skoler
Side 10	Erhvervslivet
Side 11	Familie
Side 12	Infrastruktur
Side 13	Integration og medborgerskab
Side 14	Kommunale ydelser og administration
Side 16	Kultur og idræt
Side 18	Ligestilling
Side 19	Mennesker med særlige behov
Side 20	Social- og sundhedspolitik
Side 21	Sønderjylland, Region Syddanmark, internationalt samarbejde
Side 22	Turisme
Side 23	Unge og uddannelse
Side 24	Ældre

Slesvigsk Parti - Sønderborg

Valgprogram 2021

Vore værdier

Vi har en række værdier vi overordnet orienterer vort virke efter:

Respekt og Tolerance, såvel i omgangen med borgerne, som i det interne politiske arbejde.

Menneskelighed, empati og værdighed

Mangfoldighed

Troværdighed og Pålidelighed

Realisme med plads til visioner

Helhedssyn

Vi bygger bro

Arbejdsmarked

Udviklingen på arbejdsmarkedet er under forandring og påvirkes af et stigende behov for arbejdskraft med uddannelse frem for ufaglærte medarbejdere, mens den demografiske udvikling dels fører til en aldrende befolkning og dels fører til at yngre mennesker fraflytter. Disse udfordringer fører bl.a. til at kommunens arbejdsmarkedsindsats udfordres.

Vi arbejder for at:

- Den kommunale indsats for at forbedre kompetencer og motivation hos jobsøgende og borgere uden tilknytning til arbejdsmarkedet styrkes og gerne gør mere, end det af lovgivningen påkrævede. Motivationsstyrkelsen kan bl.a. ske ved indsat fra psykologer, coaches eller lign.
- At flere unge motiveres til at tage en uddannelse, navnlig en erhvervsuddannelse. Her kan jobcentret samarbejde med skolerne og gå aktivt ind i uddannelsesvejledningen.
- At lære af succesfulde programmer til at mindske ungdomsarbejdsløshed f.eks "unge på toppen".
- At jobcentret fremmer muligheden for at mindre virksomheder kan skabe delejobs i fællesskab og derved få tilført fornødne kompetencer og ressourcer på en mere fleksibel måde. Det kan være vejen til at beskæftige akademikere i passende omfang for den enkelte virksomhed.

Vi, Slesvigsk Parti i Sønderborg ønsker at:

- *Byrådet i Sønderborg Kommune iværksætter et projekt (under Sønderborg i Arbejde) til at undersøge muligheder og metoder til at øge motivation og uddannelsesparathed målrettet erhvervsuddannelser i folkeskolen. De kan bl.a. ske ved at få jobcentre, erhvervsuddannelsesinstitutioner og skoler til at indgå et samarbejde herom.*

Borgerinddragelse og nærdemokrati

Med jævne mellemrum og i stigende grad opstår apati og utilfredshed med politikere og det politiske system i almindelighed. Vi ønsker at imødegå disse tendenser ved at skabe mere gennemsigtighed og ordentlighed i de politiske processer og i den politiske kommunikation

Sønderborg skal være en kommune, der lytter og opfordrer til deltagelse. Vi ønsker at alle – unge, voksne og ældre – skal have mulighed for og lyst til at bidrage til fællesskabet uanset sociale tilhørsforhold.

Vi ønsker transparens i den kommunale politik.

Kommunens kommunikation med borgerne skal være klar og gennemsigtig.

- Byrådet skal have en strategisk og troværdig tilgang til kommunikation med borgerne.
- Borgerne skal opleve en fair fordeling af udviklingsindsatsen og den kommunale service i hele kommunen.
- Kommunen skal udarbejde og indføre en politik for aktivt medborgerskab.
- Borgerne skal kunne komme i direkte dialog med de politiske beslutningstagere og forvaltning.

Politik laves ikke kun af byrådet og på rådhuset. Borgerne er politiske og skal inddrages i de politiske processer bl. a. kan det ske ved flere borgermøder. Digitale løsninger kan bruges i inddragelse af borgerne. Yngre medborgere i alderen 15 til 25 år skal i særligt fokus.

Politikere og forvaltning kan også være opsøgende for at gå i dialog med borgerne, f.eks. ved at opsøge borgergrupper, landsbylaug mm. for både at drøfte konkrete udspil samt generelle forhold.

Vi ser §17 stk. 4 udvalg, som værdifulde bidragsydere til de politiske processer i kommunen og vil gerne inddrage dem i større omfang. Dette skal dog ikke kunne føre til, at byrådet eller enkelte medlemmer fralægger sig ansvaret for at lede hele kommunen.

Borgere, der vælger at bosætte sig i Sønderborg Kommune skal føle sig velkomne i kommunen og i de aktiviteter samfundet og foreningerne i kommunen byder. De skal gerne blive en aktiv del af samfundet.

Vi, Slesvigsk Parti i Sønderborg, ønsker at:

- *Der udarbejdes en politik for medborgerskab, der skal handle om at politikere og embedsmænd giver plads og rum til at borgere kan involveres – både politisk og praktisk.*
  1. *Styrke fællesskab mellem borgere og politikere ved at afprøve borgerhøringer og opsøgende dialogmøder som supplement til udvalgsarbejdet om principielle politiske temaer og samspillet mellem frivillige organisationer, aktive borgere og kommunen*
  2. *Sikre et levende og inkluderende lokalt demokrati, hvor der er åbenhed omkring de politiske processer, og hvor dialogen mellem borgere og politikere er aktiv, rummelig og konstruktiv*
  3. *Arbejde med borgerbudgettering og afprøve nye OPP-samarbejder, hvor opgaver løses i et samarbejde mellem kommunen og frivillige organisationer.*
- *Der udvikles et politisk ledelsesgrundlag, nærmere et kodeks for god politisk ledelse. Kodekset skal styrke det interne arbejde og samspil i byrådet ved at definere værdier og spilleregler.*
- *Byrådet skal give de unge mere politisk ansvar og motivere dem til at engagere sig i politik bl.a. ved at arbejde for en nedsættelse af valgretsalderen.*

By og landzoner

Vi er udfordret på den demografiske udvikling, som påvirker stort set alle samfund med stigende aldersgennemsnit og vandring fra land til by. Vore borgere forventer, at der trods disse udfordringer skabes ligestilling mellem land og by og det skal bl.a. ske ved:

- en fortsættelse af Landdistriktsudvalgets arbejde.
- at der skabes en passende balance i den kommunale service og infrastruktur. Vi erkender at servicen ofte vil være forskellig, men mener, at der skal arbejdes politisk med at finde kompensationsmodeller, så der skabes balance uanset om man bor på landet eller i byen. En model kan f.eks. være at udligne mobilitetsmuligheder og -omkostninger for land i forhold til by.
- at fortsætte udarbejdelsen og udvikling af bystrategier for centerbyerne.
- at der udarbejdes udviklingsplaner for landsbyerne sammen med borgerne f.eks. gennem landsbylaug og lign, således at landsbyerne fortsat er attraktive at bo i.
- at landdistrikter og mellembymenes udvikling samtænkes og at der skabes overblik over initiativerne på området.
- at mellembymene bliver styrket med henblik på at gøre dem mere attraktive for bosættelse af borgere.
- at vi støtter målrettede initiativer og investeringer i landdistrikterne på deres præmisser. Sådanne initiativer bør koordineres og investeringer skal gerne skabe sammenhæng i hele kommunen.
- at fundraiserfunktionen i kommunen støtter landsbyernes og landdistrikternes initiativer med råd og dåd. I den forbindelse kan landsbyfællesskaber føre til bedre adgang til finansiering af projekter, derfor er det hensigtsmæssigt at udviklingsfora bliver støttet.
- at der skabes mulighed for at støtte projektering af initiativer fra landsbylaug og landsbyfællesskaber med professionelle fagfolk.

Vi, Slesvigsk Parti i Sønderborg ønsker at:

- *Byrådet i Sønderborg Kommune tilskynder og støtter op om udarbejdelsen af strategier og udviklingsinitiativer for mellembymene og landdistrikterne og foranlediger, at der skabes overblik over alle disse initiativer med henblik på at lære af og at koordinere med hinanden. Der skal helt konkret udarbejdes udviklingsstrategier for Vester Sottrup og Hørup.*
- *Byrådet iværksætter en analyse af, hvordan man kan modvirke eller mindske de negative konsekvenser af urbaniseringen for landdistrikterne.*
- *Byrådet iværksætter en analyse af behovet og mulighederne for at etablere alternative boligformer.*

Bæredygtighed

Menneskeheden forbruger flere ressourcer på et år end Jorden kan genskabe i samme tid og det giver sig udtryk i en forarmet natur, hvor der bl.a. gradvis er færre dyr og plantearter, i en stigende forurening med f.eks. lavt iltindhold i farvandene omkring os eller affald alle vegne, selv om vi ikke umiddelbart kan se det og i klimaforandringer.

Velvidende, at vi ikke kan redde hele verdenen og at vi ikke kan isolere Sønderborg Kommune og skabe et godt liv i vor egen osteklokke, så kan vi opføre os ansvarlige og fremsynede af hensyn til dem der kommer efter os. Vi vil derfor arbejde for at:

- bæredygtighed skal være en ligeværdig beslutningsfaktor ved beslutninger om kommunale anlæg og investeringer samt driftsformer fremadrettet.
- at bæredygtighedsstrategien implementeres inkl. etablering af et bæredygtighedsråd. Bæredygtighed bør blive en naturlig og integreret del af den kommunale planlægning. Projekter og aktiviteter, der fører til et mere skånsomt forbrug af vores ressourcer og vor natur, skal fremmes og støttes.
- den kommunale energistrategi implementeres og at vi sigter efter at nå den opstillede målsætning, så som at kommunen fortsat står bag Project Zero og at der tages yderligere initiativer indenfor områderne energi og miljø. Energirigtig renovering af bygninger og infrastruktur samt nybyggeri er hensigtsmæssige og skal bedømmes og vurderes i et langsigtet perspektiv.
- Behovet for energianlæg og energieffektivisering skal italesættes således, at borgerne kan forstå sammenhængene og bakker op.
- at sortering og genanvendelse af affald videreudvikles. Muligheder for at minimere affald skal medtages i koncepterne.
- at madspild tænkes ind som dele af kommunens fødevarerstrategi.
- at vi borgere inddrages og motiveres til at medvirke i de forskellige projekter og initiativer indenfor bæredygtighed. For at opnå dette skal der bl. a. informeres regelmæssigt om initiativer og projekter og ikke mindst om de opnåede resultater. Det skal være en åben og ærlig kommunikation med borgerne. Den skal motivere og ikke dømme.
- at vor natur – land og vand – fortsat prioriteres højt. Information, så som offentlig skiltning og informationstavler, bruges til at øge bevidsthed og inddragelse af borgere og turister om rette brug, nydelse og beskyttelse af vores natur, herunder biodiversitet.

Vi, Slesvigsk Parti i Sønderborg, ønsker at:

- Kommunen fortsætter med at støtte biodiversitetsprojekter så som "Vild med Vilje"
- Byrådet i Sønderborg Kommune iværksætter et Project Zero 2.0, der sigter på at gøre Sønderborg Kommune neutral i forhold til forbrug af ressourcer og miljøaftryk. Sønderborg Kommunens forbrug af ressourcer må ikke overstige det som naturen kan genskabe på et år. En indledende afklaringsfase skal sætte realistiske, men også ambitiøse mål. Det er vigtigt at inddrage grøn vækst initiativer og aktører.
22. august 2020 var World Overshoot Day – den dag hvor vi mennesker på kloden havde brugt de ressourcer, som jorden kan genskabe på et år. Vi kan ikke redde verdenen alene, men vi kan vise at hvert samfund kan yde sit bidrag og derved sætte Sønderborg på landkortet og skabe bæredygtige arbejdspladser.
- Sønderborg Kommune arbejder aktivt og gerne sætter sig i spidsen for at Flensborg Fjord og Lillebælt Syd genoprettes, som livsfyldte havområder og at der arbejdes for at disse havområder udnævnes til UNESCO Biosfæreområder

Børn og skoler

Udbuddet af dagtilbud, børnehave og skole hører til kerneopgaverne for enhver kommune. Tilbuddene for børn i Sønderborg Kommune skal være med til at sikre børnene en optimal start og udvikling for livet og skal være af en sådan kvalitet, at forældre og tilflyttere ikke fravælger Sønderborg Kommune som bopælskommune pga. mangelfulde eller utilstrækkelige tilbud til børn og unge.

Som tilbud for kommunens borgere og som led i kommunens markedsføring mener vi, at Sønderborg Kommune bør inddrage alle institutioner og skoler, der er aktive indenfor vor kommune – også private skoler og friskoler. Mangfoldigheden og høj kvalitet kan udvikles til særlige kendetegn for Sønderborg.

De kommunale institutioner skal have personale med de nødvendige kompetencer for at sikre, at de kan leve op til deres opdrag, nemlig at sikre børnene en optimal start og udvikling frem til, at de skal vælge en ungdomsuddannelse. Hertil hører en hensigtsmæssig og velovervejet efter- og videreuddannelsesstrategi, herunder også at løfte personale uden faglig uddannelse.

Dagtilbud

Vi arbejder for et bredt og geografisk spredt tilbud. Borgerne skal opleve reelle valgmuligheder i kommunen.

- Dagtilbuddene bør være koordinerede og sammenhængende i forhold til børnehaverne.
- Kvaliteten skal være høj og ensartet, uagtet om vi ser på dagpleje eller vuggestue.

Børnehave

Børnehaverne er de første (ud)dannelsesinstitutioner børnene møder i deres udvikling.

- Vi vil sikre et mangfoldigt tilbud, der tager udgangspunkt i barnets modenhed snarere end i barnets alder.
- Børnehaverne skal være spredt over hele kommunen i passende omfang og gerne fungere i netværk eller integreret med andre institutioner for derved at sikre mangfoldighed og at overgange mellem institutionerne er tilpasset børnenes behov.

Skoler

Børnenes trivsel er en forudsætning for god udvikling og læring.

- Vi ønsker en fleksibel skolestruktur, der er kendetegnet ved høj faglighed og helhedssyn.
- For pædagogisk personale i skolerne, skal der sættes fokus på at denne gruppe kan udøve deres faglighed i højere grad.
- Vi vil arbejde for, at de eksisterende kommunale skoler består, hvor de er gennem hele valgperioden.
- Vi finder det er vigtigt og relevant at fleksibilisere indskolingen og de første år i børnenes skoleforløb således at det er børnenes modenhed og ikke deres alder eller årgang, der er afgørende for indskolingstidspunktet samt overgangen mellem de fire første skoletrin.
- Vi vil arbejde på initiativer, der tilfører de nødvendige kompetencer som bl.a. en øget digitalisering og en diversificeret medieverden byder af muligheder og udfordringer for vore børn.
- Udover passende efteruddannelsesmuligheder, skal lærerstabens faglighed og motivation sikres gennem udvikling af rotationsmodeller og netværk mellem kommunens skoler.
- Skolerne skal bidrage til en god overgang fra folkeskole til erhvervs- og ungdomsuddannelser. Her er det nødvendigt at sikre, at uddannelsesvejlederne har en bred faglighed og kan trække på ekspertise, der i højere grad retter sig mod andre uddannelser end de gymnasiale uddannelsesmuligheder.

Fritid

-Institutioner, foreninger og andre frivillige skal fortsat tilskyndes til at give tilbud til børn og unge, så de kan opleve en spændende og udfordrende fritid, tilpasset deres interesser. Dette skal ses som led i en helhedsorienteret dannelsesproces.

Initiativer

- Som bidrag til øget fleksibilitet og mobilitet på arbejdsmarkedet, vil vi gerne udvikle løsninger til "pleje af syge børn f.eks. ved et "reserve bedsteforældre" korps. Endvidere skal der undersøges om der er behov for dagtilbud samt evt. børnehaver med udvidede åbningstider eller som døgntilbud med kan støtte op om en fleksibilisering af arbejdsmarkedet og i givet fald hvordan et sådant tilbud kan etableres og drives. Samarbejde med erhvervsvirksomheder er en naturlig del af processen
- Vi støtter "Vidensby" initiativet og vil bidrage til at fremme dens videreudvikling, som vi mener kan vise vejen for en kompetent udvikling af undervisningsmiljøer og faglige kompetencer, ikke kun af børnene.
- Vidensby initiativet samt naturskoler skal være tilgængeligt for alle skoler i Sønderborg Kommune.
- Positive og negative konsekvenser i forbindelse med Covid19 restriktioner og initiativer skal kortlægges således at positive effekter kan videreføres og negative kan afbødes.

Vi, Slesvigsk Parti i Sønderborg, ønsker at:

- *Pilotordningerne med rullende indskoling fra Nordals skolen og Nørreskov skolen skal overføres til de øvrige kommunale skoler og gøres permanente, således at indskoling og klasseovergangene frem til 4. klasse gøres permanente og ensartede i alle kommunale skoler.*
- *Sønderborg Kommune skal udarbejde og implementere en plan, der sikrer, at kommunen kan certificeres som børnevenlig by jf. UNICEF. Derved ikke alene forbedre forholdene for børnene, men også for at understøtte tiltrækningen af nye borgere og børnefamilier fra ind og udland.*
- *Den frie psykologordning for børn og unge skal bibeholdes og udbygges til at rumme børn fra 12 års alderen.*
- *De positive erfaringer fra bl.a. digitale læringsforløb, som følge af Covid19 i skolerne skal samles og inddrages i undervisningsplanlægningen for fremtiden. Evt. negative konsekvenser af diverse Covid19 tiltag skal samles og planer for at afbøde følgevirkninger skal udarbejdes og implementeres.*
- *Kommunen skal tage initiativ til foranstaltninger, der tidligere sætter ind for at løfte uddannelsesparathed for unge, der forlader folkeskolen. Skolerne skal derfor indføre kvalitetssikring i det faglige og pædagogiske arbejde, der udføres.*

Erhvervslivet

Et velfungerende og driftigt erhvervsliv er fundamentet for, at et samfund og dens borgere har et holdbart indtægtsgrundlag – et livsgrundlag. Et mangfoldigt og alsidigt erhvervsliv skaber i reglen et indtægtsgrundlag der er robust og kan modstå diverse kriser og konjunkturudsving.

I Slesvigsk Parti vil vi gerne gøre vores til at Sønderborg Kommune skaber rammerne for at erhvervslivet kan være velfungerende og driftigt og vi vil støtte op om initiativer, der støtter erhvervslivet til at udvikle sig alsidig og robust og at det sker på en bæredygtig måde, såvel økonomisk som i samspillet med samfundet og den omgivende miljø og natur.

Vi arbejder derfor for:

- en styrkelse af det lokale erhvervsklima og af kommunens erhvervsvenlighed.
- at den kommunale sagsbehandling omhandlende erhvervslivet effektiviseres.
- at vi i samarbejde med virksomheder og institutioner opnår at styrke og synliggøre kommunens erhvervsrettede indsats og dermed profilere kommunen.
- At Erhvervsservice fortsætter arbejdet bl.a. med henblik på at styrke tiltrækning af arbejdskraft og bosætning i vores kommune. Dertil kommer matchmaking-aktiviteter og projektudvikling indenfor de lokale styrkepositioner, navnlig indenfor områderne energi, turisme og oplevelsesøkonomi samt fødevarer
- at erhvervsfremme og Sønderborg Vækstråd fortsætter arbejdet og den kommunale erhvervspolitik implementeres i samarbejde mellem uddannelsesinstitutioner, virksomheder og kommunen. Hertil behøves ligeledes et tæt samarbejde for at sikre udbud og tiltrækning af kvalificerede medarbejdere.
- at internationaliseringens muligheder kan udnyttes af det lokale erhvervsliv.
- at støtte op om lokale virksomheder, der ønsker at deltage i udbud af offentlige eller offentligt finansierede aktiviteter.
- At handel får et særligt fokus i tæt samarbejde med erhvervet og med aktørerne i byerne og landsbyerne, så kommunen kan bakke op om særlige strukturer, der måtte være nødvendige i bestemte lokaliteter. Eksempel herpå kan være udarbejdelse af lokalplaner, der understøtter særlige handelsforhold som følge af bestemte bystrategier og – identiteter.

Vi, Slesvigsk Parti i Sønderborg, ønsker at:

- *Sønderborg Kommune sætter et ambitiøst mål om at komme i top 10 af erhvervsvenlige kommuner i 2025 og derved skabe et godt grundlag til at tiltrække virksomheder og nye beboere indenfor en relativ kort tidshorisont.*
- *Sønderborg Kommune analyserer og fastlægger tekniske driftsopgaver, som skal sendes i udbud.*
- *Sønderborg Kommune etablerer tættere kontakt mellem erhvervslivet i Sønderborg og erhvervslivet syd for Hamburg.*
- *Fastholde samspillet mellem turisme, handel og kultur, og derved sikre et fortsat og fremtidigt aktivt fællesskab på detailområdet og styrke indsatsen for at sikre gode oplevelser, kvalitet og høj service.*
- *Understøtte den lokale detailhandel og styrke butikslivet i bymidten. Derfor skal kommunen, sammen med handelsstandsforeninger, grundejere og andre bymidteaktører udvikle en samlet strategi for detailhandlen. En levende bymidte med et stærkt butiksliv er et afgørende aktiv for en by. For at*
- *Sikre ressourcer og kompetencer til at understøtte udviklingen af kommunens handels-, restaurations- og hotelbranchen.*

Familie

Efter vores opfattelse er velfungerende familier grundlaget for vort samfund. Familien spiller en rolle igennem hele vores livsforløb og vi skal hjælpe familien og den enkelte til at udnytte egne ressourcer, så man kan leve og udfolde sig efter egne værdier. Vi vil ud fra et helhedsorienteret syn skabe gode, fleksible vilkår for familien og have en stærk forebyggende tilgang i form af tilbud om rådgivning op igennem livsfaserne. Med det udgangspunkt arbejder vi for at:

- Sønderborg skal have et visionært image som fleksibel familiekommune, der kan tiltrække nye borgere og som har familier, der trives – der f.eks. har overskud til at få flere børn.
- Sønderborg Kommune udarbejder en familiepolitik, som ledetråd til at lette hverdagen for familier og forebygge problemers opståen. Kommunens Værdighedspolitik implementeres.
- Det forebyggende og rådgivende arbejde omkring familien skal styrkes og have fokus på familiens rolle op gennem alle livsfaser. Der skal genereres viden om familiers trivsel og skabes øget samarbejde på tværs af fagcentre og udvalg.
- Det enkelte menneske og familien skal betragtes ud fra et helhedsorienteret syn, så der skal arbejdes på at samle kommunens arbejde omkring familien – f.eks. med hjælpetilbud, der er let og hurtigt tilgængelige og med rådgivningsenheder, der er bemandede med tværfaglige medarbejdere og dækker områderne sundhedspleje, psykologi, socialpædagogik og socialrådgivning.
- Sagsbehandling og rådgivning skal tilrettelægges med en "tovholder", altså en direkte kontaktperson, der er samme gennem hele sagsforløbet, således at det er hele mennesket hhv. hele familien, der er i centrum for indsatsen og ikke de administrative processer. Borgeren skal mødes med et åbent og imødekommende menneskesyn.
- Der skal etableres pasningstilbud (i dagplejen, børnehaver og SFO'er), som er til at betale og som opfylder familiernes behov gennem nærhed til bolig og fleksible åbningstider. Tilskuddet til at passe egne børn mellem 0 – 2 år skal fastholdes.
- Børneparaplyen tages til eftersyn. Hensynet til barnet skal vægtes, så der ikke bliver kassetænkning ved sagsafgørelser.
- Familier med enlige forsørgere skal have særlig opmærksomhed.
- Der skal arbejdes videre med "Ungepolitikken" og udvikling af ungdomsinstitutioner og fritidstilbud, som muliggør at børn og unge mennesker kan forme deres fritid mangfoldigt og meningsfyldt.
- Der afsættes ressourcer i tilstrækkeligt omfang for at sikre hurtige rådgivningsprocesser og derved at hjælp iværksættes hurtigt og effektivt. Det kan være i form af parudviklingskurser, parterapi i forbindelse med mulige skilsmisser og vanskelige familiære forhold.
- Frivillige sociale foreninger, som bl.a. støtter og hjælper familier og børn, skal nyde større anerkendelse og støtte fra kommunen.

Vi, Slesvigsk Parti i Sønderborg ønsker, at:

- Byrådet i Sønderborg Kommune foranlediger, at der udarbejdes en familiepolitik, som ledetråd til at lette hverdagen for familier og forebygge problemers opståen. Familiepolitikken skal understøtte bosætningspolitikken og føre til, at borgere synes, det er fedt at stifte og føre et familieliv i Sønderborg Kommune.
- Der skabes helhed i arbejdet med familier – f.eks. samlet i et Familiehus – med fokus på forebyggelse, rådgivning og indsats.
- Der etableres et fast kontaktudvalg mellem kommunen og en gruppe af frivillige organisationer, der arbejder med støtte til familier og med sociale problemstillinger i forhold til familiære problemstillinger, med henblik på at kunne have en løbende kvalificeret dialog om hensigtsmæssige foranstaltninger på området.

Infrastruktur

En god og tidssvarende infrastruktur er en nødvendig forudsætning for at udvikle kommunen som en attraktiv bosætningskommune for borgere, erhverv og besøgende. Foruden veje, cykelstier, togskiner og lign, omfatter infrastruktur også vand- og spildevandsanlæg, kommunikations og IT netværk, energiforsyning og meget mere. Vi vil arbejde for:

- at vedligeholdelse og udbygning af den offentlige infrastruktur sker langsigtet og at der tænkes i bredere sammenhænge og ikke kun i snævre modeller og lappeløsninger. Eksempler herfor er: et langsigtet sammenhængende net af cykelstier, en langsigtet plan for energiforsyningen, der tager højde for decentral og fluktuerende energiindvinding og en plan for et sammenhængende stisystem med shelters, der understøtter naturturismen.
- at vi retter blikket ud over kommunen. Infrastrukturen i andre regioner og lande påvirker også aktiviteten i vor kommune, derfor skal vi også støtte op om forbedringer andre steder, så som jernbanenettet i Danmark og mod Europa inkl. togenes timedrift, forbindelserne til den sønderjyske vestkyst mm.
- at Mobilitetsforeningen fortsat støttes og inddrages i planlægning af relevant infrastruktur.
- at energi- og miljøhensyn indgår i infrastrukturplanlægningen sammen med sikkerhed og mobilitetshensyn. Cykelstier på land og i by og e-mobiliteten er gode eksempler. Hvor infrastrukturprojekter har negativ indflydelse på natur og miljø, skal der skabes fuld kompenserende natur og miljø foranstaltninger et andet sted i nærheden samtidigt.
- at også turisme- og erhvervsudvikling også giver anledning til infrastrukturprojekter. Eksempler kan være etableringen af havneanlæg for sejlsporten, fortsat drift af cykelfærgen hen over Flensborg Fjord og etableringen af P-pladser med sanitære faciliteter til mobilhomes.
- at kommunen deltager aktivt i forundersøgelsen af Als-Fyn broen herunder den nødvendige infrastruktur på land og at broen tænkes som et rekreativt element sammen med dens transportmæssige funktion.
- at havnemiljøer vedligeholdes og moderniseres og at strande og tilgange til hav gøres attraktive som led i fremme af den blå-turisme.
- at kommunen aktivt fremmer adgang til de digitale motorveje over hele kommunen og navnlig retter fokus mod de steder i kommunen hvor mobilnettet er svagt. Mulighederne for at give fri adgang til internettet i det offentlige rum skal undersøges.
- at udviklingsstrategien for Sønderborg Lufthavn følges og tilpasninger til mindre klimabelastende flytrafik vinder indpas i strategien.
- At sorte pletter i trafikinfrastrukturen overvåges og at deres farlighed mindskes effektivt.

Vi, Slesvigsk Parti i Sønderborg, ønsker at:

- *Byrådet udarbejder en masterplan for kommunens infrastrukturudvikling der rækker 25 år frem.*
- *Alle planer og projekter, der omhandler infrastruktur skal indeholde en konkret plan for kompenserende tiltag, der – som minimum – neutraliserer de negative effekter på natur og miljø. Samme synspunkt bør lægges til grund for al byggeaktivitet gennem lokalplaner.*
- *Sønderborg Byråd snarest udarbejder en plan for turismeinfrastrukturen til bl.a. Nordals Ferieresort, Kær Vestermark, Shuttle i Indre by mm., således at turismen står bredt funderet og er attraktiv for turister og besøgende med forskellige interesser og motivation.*
- *Der skal afsættes midler til at videreføre de positive tiltag, som fremkommer ved Mobilitetsforeningens aktiviteter.*
- *Parkering ved det Kongelige Køkkenhave etableres, særligt handikap P pladser.*

Integration og medborgerskab

Slesvigsk Parti ønsker en integrationspolitik, der afspejler, at Danmark er et samfund, hvor indvandring skal bidrage positivt, hvor alle mødes med respekt og forventning. Et aktivt medborgerskab er forudsætningen, hvorfor en politik for medborgerskab erstatter integrationspolitikken. Vi vil derfor arbejde for:

- at Sønderborg Kommune aktivt søger tiltrækning af nye borgere, også fra andre lande og kulturer og at vi skaber rum og rammer for at tilflyttere kan bringe deres kompetencer i spil.
- at internationalisering og multikulturel udvikling formes med udgangspunkt i respektfuldt samarbejde mellem alle involverede, ikke mindst allerede herboende borgere, foreningslivet og erhvervene.
- at integration sættes højt på den kommunale dagsorden og at vi trækker på den bedste viden på området - også fra andre kommuner Danmark og andre lande i Europa. Både tilflytterne og Sønderborg Kommune skal udvikle og arbejde med evnen til integration for at den bliver vellykket.
- at vi modvirker ghettodannelser. Det kan bl.a. ske ved indsættelse af særlige rådgivende udvalg, som §17 stk. 4 giver mulighed for.
- at kommunen fortsat støtter initiativer som Sønderborg Student Foundation, der målrettet støtter op om integrationsarbejdet for tilflyttede studerende.
- at vi får udarbejdet en politik for aktivt medborgerskab i kommunen, at den bliver udbredt og at det fører til handlingsplaner og aktiv implementering.

Vi, Slesvigsk Parti i Sønderborg, ønsker at:

- *Byrådet i Sønderborg Kommune udarbejder en politik for aktivt medborgerskab med tilhørende handling bag.*
- *Bosætningsaktiviteterne fortsætter og udvikles med særlig fokus på diversitet og for at støtte op om erhvervslivets behov for kompetent og engageret arbejdskraft.*

Kommunale ydelser og administration

Med et faldende antal erhvervsaktive borgere, en aldrende befolkning og nære familiære netværk, der mindskes som følge af til- og fraflytning, øges efterspørgslen på den offentlig omsorg, service og velfærdsydelser til borgere. Vi ønsker at Sønderborg Kommune fortsat kan leve op til borgernes berettigede forventninger på en kompetent og tilforladelig måde ved at bruge ressourcerne effektivt og hensigtsmæssigt. Sønderborg Kommune skal evne at kunne levere mere velfærd, omsorg og service uden at øge skatterne. For at sikre velfærden skal vi gå efter reelle effektiviseringer og ikke efter besparelser.

Vi ønsker en øget effektivitet i den kommunale administration og i de kommunale serviceenheder. Det skal føre til, at der frigives ressourcer, der sættes ind i de såkaldte "bløde områder" og på den måde at forbedre bestemte ydelser, som omsorg for de svage grupper, skoler og børneinstitutioner mm.

Vi ønsker en kultur der er præget af tillid og evaluering og i mindre grad af kontrol. Der skal være plads til at udnytte synergier mellem forskellige aktører og de bedste erfaringer, fra offentlig og privat drift, skal kunne afprøves og tages i anvendelse.

Det skal ske gennem en systematisk og kritisk revision af de administrative processer. Et eller flere kompetencecentre skal sættes ind for at øge effektiviteten og værdiskabelsen. Kommunale enheder deltager i udbudsprocesser på lige fod med andre aktører.

- En vellykket forbedring og effektivisering af ydelser og processer kræver, at beslutningstagerne i politik og administration sætter standarder og krav samt at tilsyn og kontrol professionaliseres, f.eks. gennem etablering af kompetencecentre.
- De kommunale ydelser skal være i overensstemmelse med borgernes behov og forventninger. Vi ser en øget fleksibilisering og et reduceret bureaukrati, som strategiske indsatsområder.
- Digitale løsninger skal anvendes der, hvor de med fordel kan bidrage til effektivisering samt øget værdi- og kvalitetsforbedring. Der skal dog tages hensyn til de mennesker, der skal betjene disse løsninger herunder hjælp til betjening.
- For at styrke en effektiv betjening og service i alle kommunale enheder skal kompetenceudvikling og vidensdeling prioriteres.
- En styrkelse af den fælleskommunale service gennem etablering af et kompetencecenter for effektive serviceydelser kan også virke/samarbejde hen over de kommunale grænser.
- Den røde tråd i kommunale processer og i sagsbehandlingen skal kunne følges. Viden og forløb skal kunne samles for at sikre kontinuitet og mindske dobbelt arbejde. Dette kan ske bl.a. ved etablering af tovholdere funktioner samt ved en effektiv, ansvarlig og gennemskuelig journalisering.
- Administrative processer og serviceløsninger skal revideres med jævne mellemrum for at sikre deres relevans og effektivitet.

Vi, Slesvigsk Parti i Sønderborg, ønsker at:

- *Der skal etableres et kompetencecenter, der har til opgave at evaluere, analysere og gennemføre konkurrenceudsættelsesprojekter. Konkurrenceudsættelsen har til formål sikre, at kommunal service og drift løses efter veldefinerede standarder på billigst tilgængelig vis, herunder evt. ved udlicitering. Dette kompetencecenter har også til opgave rådgive og udvikle medarbejdernes kompetencer således, at løbende forbedringer og effektiviseringer kan drives og gennemføres decentralt. Kompetencecentret skal rapportere til kommunaldirektøren. De frigjorte ressourcer eller de opnåede besparelser kan anvendes til andre relevante og efterspurgte opgaver. Dette kompetencecenter kan oprettes i samarbejde med andre kommuner.*

- *Der skal anvendes et journaliseringskoncept, der med transparens og respekt for GDPR samt borgernes værdighed forenkler opfølgning og vidensdeling i administrationen og som også kan anvendes i forbindelse med "den røde tråd" i arbejdet med børn samt i sociale anliggender.*

Kultur og Idræt

Vi er af den overbevisning at kulturelle tilbud og aktiviteter er vigtige for kommunens borgere. Det fremmer også tiltrækningen af nye borgere og understøtter erhvervslivet og erhvervsfremme aktiviteterne inkl. turismen. Sidst men ikke mindst understøtter vore kulturelle tilbud kommunens sundhedsfremme.

- Vi vil sikre at ressourcerne til at implementere det vedtagne kulturkompas er til stede og at strategien følges.
- Vi vil fortsætte indsatsen frem mod indsættelse af diverse kulturelle råd.
- Vi vil aktiv støtte et mangfoldigt tilbud, herunder såvel den brede kulturelle indsats, som den indsats, der retter sig mod højkultur og elitesport.
- Vi vil investere i kulturaktivitet og infrastruktur til glæde for borgerne og erhvervene, herunder især turismen.
- Vi vil muliggøre at børn fra en tidlig alder kommer til at deltage og nyde kulturelle tilbud.
- Vi bakker op om at støtte og synliggøre det gode frivillige arbejde indenfor kultur og idræt.

Konkrete eksempler:

- Idræt:
  - o Borgere på 65+ år får 65% tilskud, (langsigtet er målsætning at nå 100% til pensionister, men indfasning for at finde finansiering)
  - o E-sport – tilskud og fremme skal være koblet med fysisk aktivitet, socialt samvær mm.
  - o Svømmehalskapaciteten skal matche behovet
  - o Ved Halbygning/-ombygning skal der tages hensyn til mindre sportsformer, således at der opnås fornuftig fleksibilitet og nytteværdi af bygningerne.
  - o Fair halfordeling og udnyttelse af kapacitet. Også små klubber skal kunne få andel i de attraktive tider.
  - o Vi vil arbejde på at udvikle tilbud til den uorganiserede sport, da det kan føre til en hensigtsmæssig organisering
  - o Sønderjysk håndbold skal fortsat støttes på eliteniveau for derved at have en motor til den brede sport
- Bibliotek:
  - o Vi arbejder for at fastholde biblioteksstrukturen i kommunen og udvikle bibliotekernes betjeningsmuligheder.
  - o Mobile biblioteksløsninger i kommunen
  - o Udvide tilbud af børnehavebiblioteker.
- Historie:
  - o Vor historiske arv skal synliggøres og markedsføres. Vi vil fremme at de mange aktører koordinerer indsatsen uden unødigt bureaukrati.
- Musik og teater:
  - o Musik og teaterlivet er præget af kommercielle og frivillige initiativer og foreninger. Vi vil fremme og bakke op om initiativer, der udbygger bredden i tilbuddene og genrene.
- Maleri og skulptur:
  - o Egernsunds kunstnerkoloni skal have egne udstillingsmuligheder

Kultur skaber fællesskab og bidrager til at profilere området. Slesvigsk Parti vil udvikle og sikre et spændende og inkluderende kultur- og fritidsliv i hele kommunen og på tværs af grænsen.

Vi, Slesvigsk Parti i Sønderborg, ønsker at:

- *Samarbejdsaftaler mellem kommunen og aktørerne skal give kulturskabende planlægningsikkerhed og sikre stærke lokale fællesskaber for et rigt kulturliv.*
- *fremme koblingen mellem kultur, erhverv og vækst samt kultur, sundhed og dannelse.*

- *give adgang til kunst –og kulturoplevelser af høj kvalitet til børn, unge og familier bl.a. ved at styrke det aktive kunstnermiljø i Augustenborg og understøtte kunstoplevelser i hele kommunen (Kunstpavilloner i Byens Havn / Egersund Kunstnerkoloni).*

Slesvigsk Parti vil sikre adgang til et alsidigt og indholdsrigt idrætstilbud både i bredden og i eliten og skabe rammer for, at idrætsverdenen og sundhedssektoren kan spille sammen og udvikle indsatser. Eksempelvis ved at opbygge et partnerskab med DIF og DGI.

Vi, Slesvigsk Parti i Sønderborg, ønsker at:

- *styrke idrætten og støtte op om fritids-og foreningslivet både økonomisk og organisatorisk ved:*
  - *at øge aktivitets-og lokaletilskud til foreninger, herunder hvorvidt tilskuddet kan differentieres.*
  - *at reducere omfanget af regler, blanketter og skemaer og fritage idrætsforeningerne for overflødige administrative forpligtelser.*
  - *at udvide, modernisere og opgradere idrætsfaciliteterne samt skabe et byrum, der inspirerer og motiverer til bevægelse og samvær. Borgerne sikres adgang til idrætsfaciliteter på mere fleksible betingelser.*

Ligestilling

Nationale love, europæiske forordninger og direktiver samt internationale konventioner forpligter os til ligestilling blandt borgere og til at undgå og modvirke diskrimination. Det er velkendt, at positiv særbehandling kan være et middel til at fremme ligestilling.

Vi arbejder for at:

- Sønderborg fremstår som en åben og kosmopolitisk kommune på trods af vores størrelse. Ved at fremme diversitet fremmer vi bosætning og udvikling.
- Mindske og helst fjerne barrierer, fordomme og holdninger, der kan virke diskriminerende i forhold til store eller små grupper af mennesker. Det skal først og fremmest ske gennem oplysning og faire, forståelige regelsæt.
- Hvor Sønderborg Kommune optræder som arbejdsgiver eller har bestemmende indflydelse, skal vi søge at etablere en balance i personalegrupper, som afspejler befolkningens sammensætning. Et synligt eksempel herpå er andelen af kvindelige pædagoger i forhold til mandlige.
- Hvor Sønderborg Kommune optræder som arbejdsgiver eller har bestemmende indflydelse, skal der herske lige løn for lige arbejde mellem kønnene.
- Få undersøgt om borgere føler, at de er særlig udsatte eller har et særligt ubehag ved at færdes i bestemte områder eller under bestemte forhold i det offentlige rum og etablere modforanstaltninger om nødvendigt. Eksempler herpå kan en særlig indsats i tunneller og P-pladser, hvor der til tider er mørkt og øde.

Vi, Slesvigsk Parti i Sønderborg, ønsker at:

- *Byrådet i Sønderborg Kommune som den første danske kommune tiltræder den Europæiske Charter for Ligestilling mellem Kvinder og Mænd og at der efterfølgende arbejdes for at efterleve charteret.*
- *Der skal udpeges en kommunal medarbejder som ligestillingsspecialist*
- *Sønderborg Kommune foranlediger en undersøgelse af borgernes, især kvindernes angst eller forbehold til at færdes på bestemte steder og tider i det offentlige rum og rapportere til byrådet herom.*
- *Kommunens ligestillingsredegørelse skal forelægge byrådet til godkendelse med anbefaling af konkrete ligestillingstiltag. Byrådet skal godkende en ligestillingspolitik med ambitiøse målsætninger*

Mennesker med særlige behov

Mennesker med et handicap har ret til selvvalgt og omfattende deltagelse i samfundet og til ligestilling. Ingen må stilles ringere pga. et handicap.

Vores handicappolitik er inkluderende og fokuserer derfor på ligebehandling og lige muligheder, som en forudsætning for, at handicappede, eller mennesker, der pga. sygdom har risiko for at blive det, kan føre et selvstændigt liv og deltage i samfundet på lige vilkår med folk uden handicap.

Begrebet handicap omfatter fysiske og psykiske handicap samt forskellige former for indlæringsproblemer eller adfærdsvanskeligheder. Der findes forskellige grader af handicap.

Vi arbejder for at:

- Kommunens Værdighedspolitik implementeres
- Mennesker med et handicap og deres organisationer om muligt inddrages i beslutninger, som vedrører dem.
- Positive fællesskaber bruges som middel til at virkeliggøre ligebehandling af handicappede borgere. Positive fællesskaber opstår, når alle mennesker – med eller uden handicap – kan være med i skolen, på arbejdspladsen, i boligkvarteret, i fritiden mm. Fagfolk kalder dette „inklusion“.
- Der stilles vejledningsmuligheder til rådighed for alle mennesker med et handicap, så de kan føre et værdigt og ligeværdigt liv.
- Disse mennesker får tilbudt kvalificeret faglig hjælp, evt. som hjælp til selvhjælp.
- De handicappedes kompetencer får passende opmærksomhed og udnyttes hensigtsmæssigt. Her bør man tænke på de gode eksempler og mønsterbrydere, også kaldet "peers".
- Mennesker med et fysisk handicap kan bevæge sig i det offentlige rum. Der skal være fokus på at tænke barrierefrie adgange.
- Frivillige organisationer, der understøtter handicappede, kan få tilskud fra det offentlige til deres virke
- Offentlige og private virksomheder opretter arbejdspladser for handicappede efter deres behov og betingelser. Dertil kan der udvikles offentlige støtteordninger.

Vi, Slesvigsk Parti i Sønderborg, ønsker at:

- *Byrådet i Sønderborg Kommune iværksætter en samlet analyse af alle tilbud til borgere med særlige behov med henblik på at forbedre den samlede indsats på området. Målet er at gøre mere af det, som virker godt og korrigere det, som kan forbedres, således at disse borgere oplever bedre inklusion og blive mere selvhjulpne, hvor det er muligt.*
- *Sønderborg Kommune indsamler viden om de gode eksempler og best practice med henblik på en oplysningskampagne i forhold til alle arbejdsgivere og udvalgte grupper af borgere med særlige behov. Oplysningskampagnen skal sigte efter at skabe mere rum til inklusion og understøtte individets såvel som virksomheders og institutioners bestræbelser på en forbedret inklusion og diversitet.*

Social- og sundhedspolitik

Når samfundsborgerne som helhed ældes og når befolkningstallet mindskes fordi unge mennesker finder det attraktivt at bo i byerne bliver de sociale- og sundhedspolitiske områder i høj grad udfordret. Det er disse politikområder sammen med seniorpolitikken og det, som vedrører børn, som af de fleste opfattes som kernen i samfundets velfærd. Det er her, hvor de såkaldte varme hænder er efterspurgt, fordi de også er et udtryk for nærhed, menneskelighed og tryghed. Vi mener, at social og sundhedsarbejdet skal bygge på nærhedsprincippet, men kræver alligevel specialiseret viden og specialinstitutioner indenfor visse områder. Her tænkes på både somatikken og psykiatrien.

Vi arbejder for:

- at borgere, der behøver hjælp, mødes med respekt og at de oplever menneskelig omsorg en værdig behandling, som betragter deres forhold i helhed – med et holistisk syn. Disse borgere må samtidigt gerne opleve at blive stimuleret til selv at varetage så meget, som de kan og evner. Hjælp og behandling skal være tilrettelagt på en sådan måde, at hjælp til selvhjælp er det bærende element.
- at det kommunale arbejdet indenfor social og sundhed områderne som helhed i høj grad sigter på forebyggelse og tidlig indsats, da en sådan prioritering begrænser at problemerne vokser. Som eksempler kan nævnes: fremme og støtte til motion, sport og fysisk aktivitet.
- at der skal være fokus på forebyggelse af udviklingen af stress og styrkelse af den mentale trivsel.
- at kommunikationen mellem de forskellige forvaltninger og aktører tilrettelægges således, at patienter og mennesker der behøver hjælp ikke kommer i klemme på grund af kassetænkning.
- at der er klar definerede snitflader mellem region, sundhedshuse/-klynger og kommuner. Hvordan ansvar deles og hvordan samarbejdet tilrettelægges effektivt. Patienten skal være i fokus og ikke systemet. Den præ-hospitale indsats, genoptræning og behandling i hjemmet er eksempler herfor.
- at overgang fra sygehus til kommune organiseres og aftales med henblik på at genindlæggelse undgås frem for at blive tilrettelagt efter at holde omkostningerne nede for hver indlæggelse.
- at samarbejdet med andre kommuner og med specialiserede serviceudbydere indenfor social- og sundhedsområdet fortsættes og udbygges. Det er naturligt at sådanne samarbejdspartnere kan befinde sig syd for grænsen eller i andre lande.
- at det europæiske sprogcharta, der bl.a. indebærer at mindretalsborgere kan blive betjent i deres modersmål, skal sikres implementeret i social- og sundhedsplejen. Ældre og borgere i nød har især behov herfor.
- At rehabiliteringsindsatsen får større fokus med henblik på at kunne føre langtidssyge borgere tilbage til selvforsørgelse i nogen eller fuldt omfang.
- Der skal være fokus på at borgere med (usynlige) lidelser støttes i at kunne opretholde et godt socialt liv længst mulig.

Vi, Slesvigsk Parti i Sønderborg, ønsker at:

- *Byrådet i Sønderborg Kommune foranlediger, at der udarbejdes og implementeres en plan til at forbedre overgangene mellem sygehuse og kommunen med det formål at halvere genindlæggelsesprocenten over de kommende 3 år. Omdrejningspunktet skal være hvad der er bedst for borgeren i situationen og ikke hvilken kasse der betaler.*
- *Sønderborg sammen med Region Syddanmark udarbejder og implementerer en fælles finansieringsmodel, der har til formål at effektivisere og styrke indsatsen på sundhedsområdet. Modellen kan bl.a. indeholde en opkvalificering og opnormering af den nære sygepleje for at forebygge indlæggelser, genindlæggelser og sværhedsgraden af sygdomsforløb.*

Sønderjylland, Region Syddanmark, internationalt samarbejde

Historisk og geografisk er Sønderborg kommune på samme tid begunstiget og udfordret og givet disse forhold er det hensigtsmæssigt at udnytte de potentialer vi er begunstiget af for at kompensere de udfordringer, vi på samme tid er konfronteret med.

Vi arbejder for at:

- De historiske og geografiske bånd med de andre tre sønderjyske kommuner udnyttes således at de særlige kulturelle, landskabsmæssige og historiske forhold kan føre til en særlig markedsføring af de fire sønderjyske kommuner i turisme og erhvervsmæssig sammenhæng. Samarbejdet om Destination Sønderjylland er et godt eksempel herpå og kan udbygges med yderligere initiativer.
- Samarbejdet med de sønderjyske kommuner intensiveres og den geografiske nærhed udnyttes til at etablere driftssamarbejder indenfor de kommunale ansvarsområder. Indkøbssamarbejde, udnyttelse af tekniske ressourcer og samarbejde indenfor specialpædagogik er eksempler herpå.
- Med udgangspunkt i ønsket om at etablere Als-Fyn broen, skal vi sammen med kommunerne i den østlige del af Region Syddanmark udvikle projekter, der understreger nytteværdien af broen og binder den sydlige del af Region Syddanmark bedre sammen.
- Samarbejdet i region Sønderjylland-Schleswig bliver mere operativt og at der lægges projekter af grænseoverskridende karakter til gennemførelse i dennes regi. En udbygning af turismekoordinering og markedsføring kunne være et naturligt startpunkt.
- Vi fra kommunens side går proaktivt ind i etablering af projekter, der kan nyde støtte af EU's Interreg programmer og derved styrker den grænsenære region med f.eks. etablering af videnscentre indenfor bæredygtighed, konflikthåndtering mellem stater og andre.
- Sønderborg fortsat udvikler Kina- og Tysklandstrategien for at bakke op om det lokale erhvervsliv.

Vi, Slesvigsk Parti i Sønderborg, ønsker at:

- *Byrådet i Sønderborg Kommune etablerer en sekretariatsfunktion, der opsøger samarbejdspartnere i den grænsenære region og med dem i fællesskab udvikler projekter indenfor bæredygtighedsudvikling, som kan nyde støtte af Interreg programmerne samt søger finansiering og iværksættelse af disse. Projekterne skal på længere sigt have potentiale til at tiltrække nye borgere og arbejdspladser til regionen og til Sønderborg.*
- *Byrådet i Sønderborg Kommune søger etablering af et samarbejde med de fire sønderjyske kommuner med henblik på at drive IT services og infrastrukturen i en fælles organisation, der kan optimere support, servicekapacitet og systemviden for alle kommunale enheder i de fire kommuner.*
- *Der udarbejdes en fælles planstrategi for alle 4 sønderjyske kommuner. I det omfang det er muligt, skal det koordineres med relevante parter syd for grænsen.*

Turisme

Slesvigsk Parti vil fastholde de høje ambitioner inden for destinationsudvikling og turismeinvesteringer.

Ved at skabe synergi og sikre en klar rød tråd i alle indsatser inden for områdets tre styrkepositioner – historie, fødevarer og naturen skal der dannes grundlag for at tiltrække flere ferie-og erhvervsturister til hele Sønderborg-området.

Vi mener at turismen er et erhverv med potentiale til at skabe beskæftigelse og arbejdspladser, og turisterne kan bære Sønderborgs navn ud i verden forbundet med positive oplevelser.

Vi mener, at det er nødvendigt at udvikle tilbud og kommunikere samt markedsføre meget fokuseret med udgangspunkt i de relevante målgrupper og deres interesser.

- Turister kan have et eller flere sammenhængende interesser, som afgør deres besøgs mål: Natur, kyst og vand, kultur og historie, erhverv, fødevarer og gastronomi, bevægelse og afslapning og meget mere.
- Samarbejde om at udvikle og markedsføre turismen er vigtige for at få succes, derfor bakker vi op om "Visit Sønderjylland" ud over at aktørerne lokalt samarbejder. Vi ser også gerne, at Region Sønderjylland-Schleswig bliver en vigtig aktør i synliggørelse og markedsføring af turismeerhvervet på begge sider af grænsen. Destination Sønderjylland og lokal turistinformation er essentielle for den gode kommunikation og information.
- Turismen og den infrastruktur, der følger eller danner rammen om turismen, skal være bæredygtig og skal også være tidssvarende i forhold til den respektive målgruppe. Således skal f.eks. erhvervs- og sportsturister have gode adgangs-, overnatnings- og forlystelsesmuligheder mens natur- og friluftsturister skal have en veludbygget netværk af stier med udsigtspunkter, udfoldelsesmuligheder og overnatningstilbud i naturen.
- Naturen skal genoprettes hvor den har lidt overlast som følge af forurening, rovdrift og andre synder begået over årtier.
- Vi bakker op om Nordals Ferieressort og samtidig vil vi arbejde for, at der er attraktioner rettet mod turister bredt fordelt i kommunen.
- For at støtte op om turismeudvikling mener vi at det er nødvendigt at tiltrække og udvikle uddannelser, der er målrettet turismeerhvervene.

Vi, Slesvigsk Parti i Sønderborg, ønsker at:

- *Natur-og kystturisme skal styrkes ved at forbedre de fysiske rammer, produktudvikle og ikke mindst fremme et innovativt samarbejde med nytteværdi for turister og turismeaktører:*
  - *Samarbejdet i Destination Sønderjylland fastholdes*
  - *Strategisk samarbejde med Naturturisme I/S og Tourismus Agentur Flensborg Fjord GmbH*
- *Sønderborg Kommune arbejder aktivt og gerne sætter sig i spidsen for at Flensborg Fjord og Lillebælt Syd genoprettes, som livsfyldte havområder og at der arbejdes for at disse havområder udnævnes til UNESCO Biosfæreområder.*
- *Sønderborg Kommune skal igangsætte anden etape af det Kongelige Køkkenhave ved Gråsten Slot og knytter det til en strategi om at udvikle fødevareturisme.*
- *Sønderborg Kommune udvikler et nyt fyrtårnsprojekt om turisme i Kommunen understøttende det privatdrevne Nordals Ferieressort.*
- *En videreudvikling af den levende historiefortælling skal forbedre oplevelser og aktiviteter samt formidle den nødvendige indsigt, læring og de perspektiver i de historiske begivenheder, herunder Slaget på Dybbøl i 1864 og Genforeningen i 1920*
- *Vi styrker det lokale udviklingsarbejde for turistservice for at opnå endnu højere kvalitet hos turistaktørerne – ligesom vi fortsat skal udvikle en turistvenlig infrastruktur i by-og landmiljøer.*

Unge og uddannelse

I vort samfund stiger behovet for at befolkningen er uddannet år for år i takt med at arbejde og arbejdsprocesser automatiseres og at nye teknologier vinder indpas i samfundet og på stort set alle arbejdspladser.

Uddannelser henvender sig typisk til unge mennesker men også ældre mennesker behøver uddannelse i forbindelse med kompetenceudvikling og opkvalificering. Derfor er det relevant, at en lang række uddannelser tilbydes i eller nær Sønderborg, da det øger sandsynligheden for at disse mennesker bibeholder deres bosted her i kommunen.

De tilbudte uddannelser og uddannelsesinstitutionerne skal matche behovene hos arbejdsgiverne i kommunen i størst mulig omfang.

- Vi skal arbejde for at sikre fastholdelse og tiltrækning af uddannelser, der understøtter de erhverv, der er etableret og udvikler sig i Sønderborg Kommune.
- Vi vil fastholde arbejdet i uddannelsesstrategisk råd med henblik på at sikre samarbejdet mellem erhvervslivet, uddannelsesinstitutionerne og Kommunen.
- Ungdoms- og voksenuddannelserne styrkes og tilbydes decentralt, f.eks. ved et styrket og mangfoldigt tilbud fra ungdomsskolerne.
- Vi vil arbejde for, at den grænsenære region bliver opfattet som én uddannelsesregion, der byder sig som alternativ og som supplement til storbyernes studiemiljøer.
- Vi skal udbygge det grænseoverskridende samarbejde og internationaliseringen af uddannelserne med deltagelse af alle uddannelsesinstitutioner i området - tekniske skoler, handelsskoler, landbrugsskoler, sygeplejerskoler, social og sundhedsuddannelser, andre erhvervsuddannelser og ikke mindst højere læreanstalter.
- Universitetsuddannelserne i området skal fremmes og støttes for at modvirke "udvandring" og gerne tiltrække studerende fra andre landsdele og lande. Dette skal gerne ske i samarbejde med erhvervslivet.
- Informationsteknologien skal udnyttes til at skabe virtuelle eller online undervisningstilbud, herunder også IT uddannelser. Derved muliggøres en styrkelse af netværksdannelse på uddannelsesområdet, også internationalt.
- Efter- og videreuddannelse skal fremmes og støttes som væsentlig del af uddannelsesmiljøet.
- Vi vil arbejde for at definere og udvikle miljøer, der er attraktive for unge og studerende og som derved understøtter Sønderborg og derved den grænsenære region som uddannelsesregion.
- Ungemiljøer skal udvikles således, at de ikke alene er rettet mod unge i gymnasier og videregående uddannelser men også blive attraktive for unge, der følger en erhvervsuddannelse.

Vi, Slesvigsk Parti i Sønderborg, ønsker at:

- *Strategien for tiltrækning og fastholdelse af videregående uddannelser fastholdes. Fokus vil særligt være på de uddannelsesområder, som understøtter det lokale erhvervslivs behov. Målsætningen er at sikre, at de unge får en fod indenfor på arbejdsmarkedet, og at virksomhederne får adgang til kvalificeret arbejdskraft.*
- *Studievejledningen i folkeskolerne forbedres i retning af, at en større andel af de unge, der forlader folkeskolen vælger en erhvervsuddannelse. Derved vil vi bidrage til at modvirke en forventet mangel på kvalificeret arbejdskraft, navnlig hos industri og håndværk, men i andre brancher ligeledes.*
- *Kommunen tager initiativ til at etablere et eller flere pilotprojekter, der har til sigte at etablere praktikpladser for elever og lærlinge med flere virksomheder som læreplads med hver deres speciale. Dette i erkendelse af mange SMVer ikke er i stand til at uddanne en*

lærling/elev med den nødvendige bredde selv. Praktikpladserne kan være brancheoverskridende.

Ældre

Seniorer og borgere, der har trukket sig fra arbejdsmarkedet, er i reglen fortsat meget aktive og bidrager gerne i mange sammenhænge frivilligt og med stor kompetence. Når pleje er nødvendig og påkrævet, har vi i reglen en forventning om, at denne skal tildeles godt og hurtigt og med værdighed for den enkelte.

Vi vil arbejde for at:

- Kommunens Værdighedspolitik implementeres
- de ressourcer og kompetencer, som seniorer og folk, der ikke arbejder mere, skal inddrages i udmøntning af Kommunens ældrepolitik. De må dog ikke være en forudsætning for at, kommunale tilbud fungerer.
- At kommunen bidrager aktivt til at ældre borgere i god tid planlægger deres "tredje alder". Kommunens indsats skal især rette sig imod de borgere, der ikke er omfattet af en privat- eller arbejdsmarkedspensionsordning.
- Der fortsat er en situationsbestemt tilgang af tilbud for ældre. One-size-fits-all løsninger skal undgås.
- Drøfte og finde løsninger, der mindsker ventetider på plejehjemspladser og samtidig gør at ældre i egen bolig finder det attraktivt at flytte til plejehjem, når krop og sjæl behøver det fremfor at lade økonomien og følelsen af uværdighed være de afgørende forhindringer.
- plejetilbuddet har en høj kvalitet, som altid respekterer menneskets værdighed. I den forbindelse skal følgende forhold have særlig opmærksomhed:
  - o Pleje af kronisk syge med somatiske sygdomme eller kombinationer af psykiske og somatiske lidelser
  - o Pleje af demente, herunder kompetencecentre til en kvalitetsbevidst rådgivning for borgere og plejepersonale
  - o brugen af beroligende medikamenter skal begrænses til et absolut minimum
  - o Vejledning og inddragelse af pårørende samt forventningsafstemning med dem. Kurser til pårørende bør indgå i overvejelserne.
- Frivillige og foreninger bør støttes til at bidrage i at skabe en afvekslende hverdag for "plejeborgere".
- det europæiske sprogcharta, der bl.a. indebærer at mindretalsborgere kan blive betjent i deres modersmål, skal sikres implementeret i social- og sundhedsplejen. Ældre og borgere i nød har især behov herfor.
- Vi vil tilskynde brugen af best practice, tekniske løsninger og IT, hvor det kan aflaste plejepersonale, således, at deres tid og ressourcer kan flyttes til mere pleje, omsorg og nærvær. Eksempler herfor er:
  - o Indsats af robotter og lign. til rengøringsopgaver i hjemmene og plejehjem
  - o Doseringssystemer for medicin mm., der øger sikkerhed og reducerer tidsforbrug
  - o Lokaliserings- og adgangskontrolsystemer, som muliggør reduceret tidsforbrug til opsyn med demente borgers færden.

Vi, Slesvigsk Parti i Sønderborg, ønsker at:

- *Byrådet i Sønderborg Kommune implementerer Værdighedspolitikken.*
- *Byrådet foranlediger etablering af en tværkommunal arbejdsgruppe, med henblik på at anbefale et sæt af tekniske løsninger i den kommunale hjemmepleje, således at hjemmeplejen kan anvende sine ressourcer til mere pleje, nærvær og omsorg af borgere med behov for pleje og menneskelig kontakt – mere varme hænder.*
- *Fremme tiltag hvor ældre skaber liv for ældre – flere besøgsvenner og aktiviteter for ældre i eget hjem for at modvirke ufrivillig ensomhed.*